

BefälS
Febr 1965

HISTORIK

Kustartilleriets uppkomst och utveckling.

Medel-tiden	Viktigare kustorter befästes. Fasta Slott och stadsbefästningar uppstod. Dessa blev utgångspunkter och mål för de militära företagen.
1600-talet	Det fasta försvaret nådde sin största omfattning. För det egentliga Sveriges del omfattade det praktisk taget endast kustbefästningar.
1700-talet	Offensivens underlägsenhet minskade i förhållande till defensiven genom de rörliga maktmedlens tillväxt och artilleriets ökade kraft. Ett stort antal fasta försvarsverk kunde av ekonomiska skäl icke bibehållas vid tillräcklig motståndskraft.
1819	Samtliga fästningar befunno sig i ett dåligt skick. Genom freden i Nystad hade kustfästningarna "blefne gränsfästningar". Karl XIV Johan tillsatte en befästningskommitté, som bl a föreslog byggande av Karlsborg (centrala försvarstanken), att en "nödvändig accessoir till sjövapnet" borde finnas i Stockholms <u>skärgård</u> , i <u>Karlskrona</u> och <u>Marstrand</u> ; och Landskrona borde vara "befästade hamnar. Nya Äfsborg borde skydda handeln liksom <u>Dalarö skans</u> och <u>Karlshamns kastell</u> samt mot fi landstigning borde Vaxholms-befästningarna finnas.
1822-1863	Ombyggdes som resultat av utredningen,

	Karlskronafästning och 1853 - 1863 Vaxholms fästning varvid bl a Oxdjupet igenstoppades.
1822	Kalmar stadsbefästningr, Malmö och Landskrona citadeller samt Varbergs fästning upphörde att vara försvarsverk.
1833	Carlstens fästning mobiliserades och förstärktes med anledning av oro i den europeiska politiken.
1839	Förslag väcktes att ånyo befästa Slite Hamn (Karlsvärd hade nedlagts 1788) och att en fast stödjepunkt på Norrlandskusten borde anordnas.
1851	Carlstens fästning, helt ombyggd och avsevärt förstärkt ansågs vara en av Europas starkaste kustfästningar.
1854- 1858	<u>Slite</u> befästes genom kasematterade verk på Enholmen. Fårösund, som under Krimkriget var västmakternas bas, var vid denna tid obefäst
1863	Bestyckningen bortfördes och besättningen indrogs i Dalaröskans.
1865	Karlshamns kastell upphörde att räknas till rikets försvarsverk
1867	En befästningskommitté föreslog att fr beskjutning utsatta murverk skulle täckas med jordvallar och artilleriet skyddas av Pansar samt att fi anfallspunkter borde inskränkas och fi så länge som möjligt uppehållas inom, artillerieldens verkningsområde medelst försänkningar och flytande stängsel. Spärrningarna skulle fullkomnas med mineringar.

1869	Nya Älfsborg och återstående hamnbefästningar i Landskrona slopas.
1883	Besättningen uttågade och flaggan på Carlstens fästning halades ned.
1335	Fårösund utbyggdes till en med batterier och mineringar befäst krigshamn med anledning av hotande krig mellan Ryssland och England.
1889	Vaxholm artillerikår uppsattes följd 1893 av <u>Karlskrona artillerikår</u> .
1890-talet	<p>Uppmärksamheten riktades på Göteborg, som borde försvaras bland annat på grund av dess strategiska, ekonomiska och politiska betydelse samt att Göteborg borde vara operationsbas i varje fall försvaras vid invasion.</p> <p>Av sjöstrategiska och politiska skall ansågs även Fårösunds försvar vara av stor betydelse. Ur strategisk synpunkt borde även förbindelselederna över Södertälje kanal skyddas samt flottan givas en fast replipunkt på Norrlandskusten.</p> <p>Personalorganisationen krävde en lösning. Karlskrona och Fårösund befästningar med besättningar lydde under dåvarande fjärde (sjö) och bestyckningen Under femte (lant) huvudtiteln, liksom besättningarna i Vaxholm gjorde.</p>

1897-1898	Arbetade kommitté för verkställande av utredning rörande landets fasta försvar framlade förslag.
1899-1900	<u>Kustartillerikommittén utvecklade</u> dessa förslag och riksdagen 1899 - 1901 avgjorde fråorna i stort holt efter förslagen.
1899	Befästningarna vid Karlskrona benämndes <u>Karlskrona fästning</u> och fästningen förstärktes avsevärt under början på 1900-talet. De fasta försvarsanstalterna utanför Göteborg började, anläggas, fingo 1904 namnet Älfsborgs <u>fästning</u> och var färdiga 1907.
1900-	<u>Fårösundsbefästningarna</u> ombyggdes och fingo ny bestyckning.
1902	Den 1. januari uppsattes Kungl. <u>Kustartilleriet</u> . Kustartilleriet lydde under Sjöförsvarsdepartementet och omfattade två regementen, Vaxholm och Karlskrona, i vilka Vaxholm och Karlskrona artillerikårer samt Fasta minförsvaret uppgick. Ett detachement förlades till Älfsborgs fästning och ett till Fårösunds kustposition från resp Karlskrona och Vaxholm. Vaxholm grenadjärregemente jämte Karlskrona Grenadjärregemente samt Svea och Göta ingenjörkårer för resp Vaxholm och Karlskrona fästningar uppsattes.
1905	Hörningsholms kustposition uppsattes vid Skansundet.
1914	En ny försvarsorganisation tillkom. Kustförsvaret skulle bland annat skydda örlogshamnar och stödja flottans ope-

	<p>rationer samt trygga ur andra synpunkter viktiga platser samt i övrigt sårbara eller för neutralitetskränkningen utsatta platser mot anfall från sjösidan.</p> <p>En yttre <u>försvarslinje i Vaxholms fästning</u> (Siarö-Ängsholm) och en ny <u>framskjuten befästning i Älfsborgs fästning</u> (Stockholmsökär) byggdes.</p> <p>Långskjutande och modernt rörligt artilleri samt senare även luftvärnsartilleri tillfördes vapnet.</p>
1915	<p><u>Hemö fästning</u> utbyggdes men på grund av det militärpolitiska läget (Finlands frigörelse) kom de planerade befästningarna endast till stånd i begränsad omfattning.</p> <p><u>Luleå</u> förseddes med vissa befästningar.)</p> <p>Hörningsholms och Fårösunds kustpositioner upphöjdes till rangen av fästningar.</p> <p>Detachmentet i <u>Älfsborg</u> bildade en särskild kår. En beslutad kustartillerikår för Hemsö fästning blev aldrig uppsatt</p>
1919	<p>En försvarsrevision tillsattes. 1914 års försvarsorganisation hann aldrig helt genomföras. En särskild kommitté, marinberedningen, ställdes till revisionens förfogande för utredning.</p>
1919	<p>Fårösunds fästning nedlades och detachmentet indrogs.</p>

1921	<p>Manrinberedningen föreslog, att samtliga fästningar och Luleå kustposition skulle bibehållas och bland annat förstärkas med svårt artilleri.</p> <p>Dessutom väcktes taken att anskaffa svart artilleri i järnvägslavettage.</p>
1924	<p>I försvarspropositionen föreslogs att rikets kustfästningar borde utgöras av <u>Vaxholm, Karlskrona, Älfsborg, Hemsö och Hörningholms fästningar</u> samt <u>Luleå kustposition</u>. Viss rörlig materiel borde anskaffas ock för skydd av Fårösund åtgärder vidtagas.</p> <p>Kustartilleriets tre truppförband borde bibehållas men infanteribesättningarna indragas och tillgodoses genom delar av Svea Livgarde och Kronobergs regemente</p>
1925	<p>1925 års försvarsordning innebar att en stor del av de rörliga batterierna uppsattes (genom särskild godkännelse dock att för övning en del skulle få användas), batterier i Vaxholms fästnings inre linjer nedlades men luftförsvaret tillgodosågs i viss omfattning. "Älfsborgs och Hemsö fästningar skulle ej längre äga fredsbesättning medan Hörningholms fästning och Luleå kustposition helt skulle nedläggas.</p>
1927	<p>Hörningholms fästning och Luleå kustposition nedlades.</p>
1928	<p>Infanteribesättningen utgjordes i Vaxholm av en bataljon ur Göta Livgarde och i Karlskrona av en bataljon ur Kronobergs regemente, förlagda till resp fästningar. Fästningsingenjörkompanierna bibehölls och benämndes kustingenjörskompanier.</p>

	<p>Genom medel ur den Palmquistska fonden och arbetslöshetsmedel m m påbörjades den s k havsbandslinjen i Vaxholm och vissa försvarsanstalter i Karlskrona östra skärgård.</p> <p>Ett 10,5 cm rörligt kanbatt anskaffades för Gotlands försvar.</p>
1930	<p>Utredning rörande Sveriges försvarspolitiska läge samt behov av försvarskrafter (återkommande utredning) föres.</p> <p>En försvarskommission tillsattes och avgav 1935 ett förslag till ordnande av Sveriges försvarsväsende, där KA 1 "utsågs "KA skall i samverkan främst med sjö- och lantstridskrafter försvara Stockholm, Upplands och Blekinge skärgårdsområden samt kunna avvisa eller i varje fall så försvara angrepp mot norra Gotland, att sådana icke bliva sannolika. Därjämte skall rörliga batterier kunna medverka vid avvärjande av landstigningsföretag mot vissa delar av kusten såväl å fastlandet som å Gotland.</p>
1936	<p>Försvarsordningen innebar ett fullbordande av havsbandslinjen i Vaxholm, förstärkning av Karlskrona fästning, anordnande av Gotlands kustartilleriförsvar i Fårösund, komplettering av luftvärnet samt anskaffning av rörliga medelsvåra kanonbatterier. Dessutom tillkom Gotlands kustartillerikår. Kustfästningsinfanteriet indrogs emellertid av avsågs ersättas med enbart landstormsförband.</p>
1939	<p>I samband med försvarsberedskapen förstärktes och</p>

	utbyggdes kustartilleriförsvaret ytterligare.
1942	HK, 5K, GK, BK och GbK samt KA 4 och KA 4 II tillkom. Samtliga rörliga 15 cm kanonbatterier överfördes till KA, luftvärnet och övrig materiel förstärktes.
1953	KA 4 H ombildades